

Asia: VN/27386/2023-VNK-31

Utkast till statsrådets handlingsprogram för att bekämpa rasism och främja likabehandling

Preciserande frågor

Hurdant samarbete med intressegrupper borde man ha under verkställandet (samarbetsinstanser, samarbetsformer och fokus)?

Fokus ska sättas på att påverka attityder och öka kunskap genom målmedvetet samarbete och informationsspridning. Det här kan med fördel göras på bred front tillsammans med tredje sektorns organisationer. En informationskampanj om antirasistiskt arbetssätt riktas till centralorganisationerna och vidare till föreningar och föreningsmedlemmar. Samtidigt uppmuntrar vi ett tillgängligt och inkluderande föreningsliv.

Folkhälsan har goda erfarenheter av samarbete med andra organisationer och år 2025 kommer vi med Röda Korsets svenska distrikt att genomföra en stor kampanj under Veckan mot rasism, på svenska. Fler organisationer är välkomna med.

I syfte att främja hälsa och välbefinnande kan välfärdsområden koordinera samarbete med social- och hälsovårdsorganisationer för att stödja familjer som utsätts för rasism. Exempelvis tillsammans med Mieli, Ehjä, Folkhälsan.

För att säkerställa att olika minoritetsgrupper får en röst i processen ska etniska och kulturella föreningar inkluderas i genomförandet av programmet. Till exempel med hjälp av Partnerskapsprogrammet vid Arbets- och näringsministeriet.

För att ta hänsyn till ungas perspektiv och erfarenheter av diskriminering och rasism är olika typer av ungdomsorganisationer viktiga samarbetsparter. Även kommunernas ungdomsarbetare, utbildnings- och fritidssektor bör inkluderas.

Hur och i fråga om vilka åtgärder borde multipel och intersektionell diskriminering beaktas särskilt?

Multipel och intersektionell diskriminering bör beaktas särskilt i åtgärder som rör arbetsliv, utbildning och tillgång till sociala tjänster.

Samhällsanalyser som görs på nationell, regional eller lokal nivå bör beakta multipel och intersektionell analys med hjälp av både kvantitativ och kvalitativ datainsamling. Det handlar om att utveckla analyser och fortsätta det jämställdhetsarbete som hittills gjorts inom offentliga, privata och tredje sektorn. Resurser behöver allokeras för detta ändamål.

Det är viktigt med fortbildning för professionella för att öka medvetenheten och förståelsen för intersektionella perspektiv.

Saknas det i handlingsprogrammet sådana åtgärder som ni tycker borde främjas inom ramen för statsrådets meddelande om likabehandling?

Programmet bör stärka samarbete med organisationer på nationell, regional och lokal nivå. Det kan göras genom att utse ansvariga organisationer att koordinera arbetet på finska och på svenska. Strukturer som redan finns är lätta att använda och bör användas. På så vis maximeras insatserna och effekterna som handlingsprogrammet föreslår. Öronmärka resurser behövs för att tredje sektorn på bred front kan engagera befolkningen.

Handlingsprogrammet saknar specifika åtgärder för att hantera diskriminering av romer, en viktig etnisk minoritet i Finland. Dessutom bör programmet inkludera fler konkreta insatser för att motverka islamofobi

Hur borde man följa upp hur målen för handlingsprogrammet uppfylls och hurdana effekter programmet har?

Relevant statistik och effekter bör insamlas, till exempel via utvärderingsstudier, besök och regelbundna rapporter om framsteg som görs.

Det är viktigt att samla in respons från berörda intressegrupper och samarbetsparter för att få en helhetsbild av programmets effektivitet och eventuella områden som behöver förbättras.

Systemet med HYTE-koefficient för kommuner kunde med fördel utvecklas ytterligare och användas som ett mätverktyg.

Övriga kommentarer

Kommentarer till handlingsprogrammets helhetsåtgärd 4: Samhällsklimatet och samhällsdebatten, ökad medvetenhet, goda relationer mellan befolkningsgrupperna

Folkhälsan har speciellt under det senaste året målinriktat arbetat inom den egna organisation för att identifiera vilka strukturer som bör ses över för att främja mångkulturell inkludering. Som instans upplever vi att ETNO är rätt instans för att främja dialogen mellan myndigheterna och de etniska minoriteterna. Det är viktigt att dialogen också förs på svenska och att samarbetet mellan de finlandssvenska organisationerna och ETNO utvecklas.

Det behövs fokus på forsknings- och kunskapsbaserade åtgärder för att skapa hållbara lösningar som leder till mer träffsäkra och effektiva åtgärder. Därför är det viktigt att det finns relevant data och statistik om integration på svenska – vilket i stort sett saknas idag.

Programmet betonar vikten av att öka synligheten för personer som tillhör etniska minoriteter. Folkhälsan anser att det är viktigt att, utöver samer, också tydligt lyfta fram romer som utgör en utsatt språklig och kulturell minoritet i Finland.

Kommentarer till handlingsprogrammets helhetsåtgärd 5: Systemet för fostran och utbildning samt kultur-, idrotts och ungdomspolitik

Folkhälsans verksamhet visar att det finns ett stort behov av kompetenshöjande insatser om rasism inom utbildningssektor. Barn och ungas välmående påverkas starkt av diskriminering och rasism, därför understöder vi satsningarna som förebygger diskriminering och som minskar socioekonomiska skillnader för att öka välbefinnande. Vårdnadshavarna behöver stöd i sin föräldraroll i det nya landet. Det skulle vara viktigt att all personal inom utbildningssektorns olika stadier utbildas inom antirasism.

I början av 2023 infördes en tilläggsdel till statsandelen för främjande av hälsa och välfärd, kallad HYTE-koefficient. Ett av kriterierna för kommunerna kunde med fördel vara deras arbete med antidiskriminering och antirasism.

I programmet omnämns åtgärder för att adressera diskriminering och rasism inom utbildningssystemet, men det är oklart vilka konkreta steg som ska tas för att minska skillnaderna i PISA-resultatet. Det är viktigt att ge en genuin möjlighet till barn med utländsk bakgrund att uttrycka sina önskingar i samband med Finlandsmodellen för hobbyverksamhet. Ökad tillgänglighet i syfte att skänka tröskel till anmälningar (till exempel information på olika språk och via olika kanaler) vill vi särskilt lyfta fram. Samarbete med internationella föreningar är också avgörande för att kunna uppfylla detta mål.

Det behövs en hållbar finansieringsmodell för aktörer inom tredje sektorn så att de på bästa möjliga vis kan stödja den offentliga sektorns insatser enligt åtgärder i handlingsprogrammet.

Kommentarer till handlingsprogrammets helhetsåtgärd 6: Likabehandling och icke-diskriminering i arbetslivet

Studier om etniska minoriteters upplevelser i arbetslivet visar att diskriminering och hotet om att bli diskriminerad är faktorer som mest påverkar individens välmående. Folkhälsan vill poängtera att förebyggande av diskriminering och rasism är en synnerligen viktig hälsofrämjande åtgärd.

Kompetensutbildning för experter av arbets- och näringsbyråerna till kommunerna, med fokus på jämställdhet och mångfald, är mycket välkommet. För att ytterligare förstärka detta bör förslaget kompletteras med att THL:s webbutbildning om antirasism för yrkesverksamma (2023) blir obligatorisk för kommunanställda.

Det är inte alltid tydligt med ansvarsfördelningen för genomförandet av olika åtgärder. Till exempel nämns att ett åtgärdsprogram ska utarbetas av en arbetsgrupp, men det är oklart vilka aktörer som ingår i arbetsgruppen och hur ansvaret fördelas. För att förbättra detta bör tredje sektorn inkluderas i arbetet med ett uttalat fokus på välmående i arbetslivet. Material i form av videor om jämställdhet och likabehandling i arbetslivet behöver vara flerspråkiga.

Kommentarer till handlingsprogrammets helhetsåtgärd 7: Bekämpning av rasistiska trakasserier och våld

Handlingsprogrammet identifierar och riktar särskilda åtgärder mot utsatta grupper, religiösa minoriteter och personer som drabbas av antisemitism. Därför anser vi att det bör finnas åtgärder mot islamofobi. Islamofobi leder till att muslimer marginaliseras och avhumaniseras.

ETNO bör koordinera samordningen av jämlikhet i svenskspråkiga och finskspråkiga miljöer. Åtgärder bör genomföras på ett brett plan i samhället, och inkludera representanter från myndigheter, tredje sektorn och målgrupper som åtgärderna riktar sig till.

Det är även avgörande att öka kunskap och medvetenhet bland etniska minoriteter om vad diskriminering och trakasserier är och vilka stödåtgärder som finns.

Kommentarer till handlingsprogrammets helhetsåtgärd 8 och 9: Statens och förvaltningens egna åtgärder och övervakning och utvärdering av programmet

Texten innehåller flera viktiga initiativ för att förbättra likabehandling och mångfald inom statens och förvaltningens verksamhet. Det finns dock brister i hur konkreta och genomförbara åtgärderna är. För att staten ska kunna ta sitt fulla ansvar i arbetet kring antidiskriminering och antirasism behöver åtgärderna specificeras mer detaljerat och följas upp systematiskt.

Även om texten nämner samarbete mellan olika ministerier och sektorer, är det oklart hur effektivt detta samarbete är och om det finns konkreta mekanismer för att säkerställa att åtgärderna samordnas och utvärderas på ett effektivt sätt. Det är oklart hur resurser för att genomföra handlingsprogrammet kommer att fördelas eller säkerställas. Tydlig resursplanering för genomförandet av programmet är av stor vikt.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Folkhälsans förbund rf tackar för begäran om utlåtande om statsrådets handlingsprogram för främjande av likabehandling, jämställdhet och icke-diskriminering i det finländska samhället.

De fyra målen som ligger till grund för regeringens meddelande utgör också grunden för detta handlingsprogram: 1) att avveckla ojämlika samhällsstrukturer på arbetsmarknaden och annorstädes

i samhället, 2) att stärka goda relationer mellan befolkningsgrupperna, 3) att främja tillträdet till arbetsmarknaden, och 4) att förbättra kunskapsbasen om rasism. Handlingsprogrammet lyfter fram nya initiativ för det antirasistiska arbetet i Finland och efterlyser ökad uppmärksamhet för att främja likabehandling särskilt av unga personer.

Våra synpunkter sammanfattas i svaren på de fem preciserande frågorna.

Hagmark Viveca
Folkhälsans förbund rf